

BOEKBESPREKING.

SORAUER'S „*Handbuch der Pflanzenkrankheiten*”, 3tte vollständig neu bearbeitete Auflage, in Gemeinschaft mit PROF. DR. G. LINDAU und DR. L. REH, herausgegeben von PROF. DR. PAUL SORAUER. — Berlin, PAUL PAREY.

Reeds herhaaldelijk heb ik de aandacht der lezers van dit Tijdschrift op den „nieuwen SORAUER” gevestigd, nl. telkens wanneer er weer eenige afleveringen waren verschenen. (Zie jaargang XI, bl. 144, jaargang XII, bl. 100, jaargang XIII, bl. 84, jaargang XV, bl. 140). In mijne laatste aankondiging van dit buitengewoon belangrijke werk kon ik mededeelen, dat toen reeds (1909) deel I en deel II compleet waren. Het door DR. REH bewerkte deel III, gewijd aan de bespreking van de schadelijke dieren, werd eerst in 1913 compleet.

Deel I en II werden door mij reeds vroeger uitvoerig besproken; ik behoef daarop hier niet terug te komen. Over deel III is niet minder goeds te zeggen dan over de eerste twee deelen. Waar DR. REH zijn voorbericht sluit met de woorden: „Fast neun der besten Jahre meines Lebens hat die Bearbeitung des vorliegenden Bandes gedauert; möge die Arbeit nicht vergeblich gewesen sein”, — daar kan den schrijver gerust worden verzekerd, dat zijn werk *niet* te vergeefs is geweest; dat hij een handboek heeft samengesteld, dat zoodanig op de hoogte van zijn tijd is als *mogelijk* is. Ik zeg: „als mogelijk is”; want bij het groote aantal onderzoekingen, dat op 't gebied van de oeconomische zoölogie voortdurend het licht ziet, is soms eene aflevering alweer meer of min verouderd eer zij is afgedrukt. Ofschoon het boek van DR. REH uitteraard in hoofdzaken een compilatie-werk is, zoo vindt men er toch ook vele belangrijke waarnemingen van den schrijver zelve in vermeld. Maar ook het schrijven van een zuiver compilatie-werk op de kritische

wijze als DR. REH zulks heeft gedaan, is reeds een wetenschappelijke arbeid op zich zelf. Inzonderheid kon ik dit waardeeren door in het boek na te lezen hoe DR. REH die groepen van diersoorten behandelt, welke ik zelf meer in 't bijzonder tot onderwerp van onderzoek of studie heb gemaakt.

Reeds vroeger heb ik er op gewezen, met welke moeilijkheden de schrijvers van een boek als SORAUER'S „Handbuch” te kampen hadden; en ook DR. REH releveert deze moeilijkheden in zijn voorbericht. Daar erkent hij ook, dat een fout in zijn werk is de ongelijkmatige behandeling van de verschillende hoofdstukken: iets waarop ik indertijd ook reeds bij de bespreking van het door PROF. DR. LINDAU bewerkte deel heb gewezen. De oorzaak daarvan ligt vooral in den te geringen omvang, die oorspronkelijk voor deel II en deel III was vastgesteld. Zoo kwam het dat aan de bladluizen nog geen 30, aan de schildluizen niet meer dan 15, aan de vogels slechts 9 en aan de zoogdieren maar 19 bladzijden werden gewijd.

Voor al om het gereedkomen van het boek te bespoedigen, zijn in het laatste gedeelte daarvan enkele hoofdstukken door zeer bevoegde medewerkers geschreven, nl. het hoofdstuk over de bladluizen door CARL BÖRNER, en dat over de schildluizen door DR. L. LINDINGER, terwijl het werk besloten wordt door een zeer beknopt maar degelijk overzicht over „Mittel und Massnahmen zur Bekämpfung der schädlichen Tiere” van DR. MARTIN SCHWARZ. In het laatstbedoelde hoofdstuk las ik, dat de geachte schrijver weinig op heeft met carbolineum als bestrijdingsmiddel van schadelijke dieren; terwijl juist onze hier in de laatste jaren opgedane ervaringen ons het carbolineum hebben leeren kennen als een onschatbaar middel ter bestrijding van verscheidene vijanden van houtige gewassen. Maar dit tusschen twee haakjes.

Ik wil deze beknopte bespreking niet eindigen, zonder nog eens mijne bewondering uit te spreken voor het werk, dat door

PROF. SORAUER, PROF. LINDAU en DR. REH geleverd is; zij hebben een boek samengesteld, dat tegenwoordig zonder twijfel kan worden genoemd het beste en meest complete handboek der phytopathologie, dat er bestaat. Van harte hoop ik, dat dit boek spoedig moge zijn uitverkocht, en dat er dan een nieuwe druk van kunne verschijnen, waarvan deel II en deel III een grooteren omvang krijgen, dan zij nu hebben, opdat alle afdeelingen der plantaardige parasieten en der dierlijke vijanden van de gewassen zoo uitvoerig kunnen worden behandeld als zij verdienen; opdat ook de pathologische planten-anatomie, de plantenhygiëne en de plantentherapie volkomen tot hun recht kunnen komen; opdat tevens de in verschillende landen bestaande bepalingen tot wering en bestrijding van plantenziekten en schadelijke dieren kunnen worden opgenomen en de grondslagen kunnen worden besproken voor internationale bepalingen in deze.

Ofschoon ik hier wijs op datgene wat ik nog gaarne in SORAUER'S handboek beter tot zijn recht wilde zien komen bij de verschijning van een volgende druk, zoo hebben wij toch ook reeds nu alle reden om hoogst dankbaar te wezen voor hetgeen ons in den derden druk gegeven is: een handboek van de ziektenleer der planten, dat tot dusver onovertroffen is, en dat niet alleen voor elken phytopatholoog onmisbaar is, maar ook den ontwikkelden praktikus van onberekenbaar nut kan zijn.

Niet alleen echter aan de bekwame bewerkers van den 3den druk zijn wij veel dank verschuldigd, maar even eens aan de ondernemende firma PAUL PAREY, die geen kosten heeft gespaard aan deze belangrijke uitgave.

Moge mijn oude vriend PROF. SORAUER het niet alleen nog beleven, dat een 4de druk van zijn werk verschijnt, maar moge het hem ook nog gegeven zijn, aan de bewerking daarvan zijne krachten te kunnen wijden!

J. RITZEMA BOS.